

Den nya lagen om funktionshinderservice Genomförandeutbildning 25.5.2023

Utbildare

**Anni Ritari, Sirkka Sivula och Kaarina Tuokko
Social- och hälsovårdsministeriet**

Lagens bakgrund och syfte

25.5.2023

En helt ny lag om funktionshinderservice

- All funktionshinderservice ordnas med stöd av lagen om funktionshinderservice på olika sätt för personer med funktionsnedsättning, inklusive andningsförlamningspatienter
- Subjektiv rätt till nästan alla tjänster när kriterierna för beviljande uppfylls
- Målet är att trygga tjänster som till sitt innehåll och genomförandesätt överensstämmer med det individuella behovet, rätten grundar sig inte på en diagnos
- Familjen till en person med funktionsnedsättning har möjlighet att få tjänster (teckenspråksundervisning och kommunikationshandledning, träning vid olika slags situationer med förändringar i livet, kortvarig omsorg)
- De flesta tjänster är fortfarande avgiftsfria

- **Alla socialvårdstjänster ska ordnas med stöd av lagen om funktionshinderservice också för dem som är i behov av specialomsorger.**
 - Även då man är tvungen att använda begränsningsåtgärder fattas ett beslut enligt lagen om funktionshinderservice om stöd för boendet och vid behov om multiprofessionellt stöd i enlighet med lagen om funktionshinderservice.
- **Med stöd av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstöd fattas beslut om**
 - lämnande och upphörande av specialomsorger,
 - användning av begränsningsåtgärder eller
 - specialomsorger oberoende av en persons vilja.
- Beslutet ska fattas av **den beslutande multiprofessionella sakkunniggruppen**
 - Bland medlemmarna ska det finnas minst 3 **tjänsteinnehavare** i välfärdsområdet.
 - I sakkunniggruppen ska det finnas sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete.

Centralt lagberedningsmaterial

Regeringens proposition (RP 191/2022 rd)

- Paragraferna har ändrats mycket.
 - Största delen av de ändringar som gäller serviceparagraferna är endast preciseringar.
- Motiveringen kan fortfarande utnyttjas till centrala delar när paragraferna inte har ändrats i sak.

Social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 52/2022 rd)

- De ändringar som utskottet gjort i lagen jämte motivering.

Riksdagens svar (RSv 328/2022 rd)

- De lagar som riksdagens godkänt (innehållet överensstämmer med ShU:s betänkande).

Riksdagen.fi (skriv in RP 19172002 rd i i sökrutan på första sidan så kommer du till ärendets behandlingsinfo)

Lagens syfte (1 §)

Syftet med lagen om funktionshinderservice är att

- uppnå likabehandling, delaktighet och deltagande i samhället för personer med funktionsnedsättning samt att förebygga och undanröja hinder för uppnåendet av dessa syften,
- stödja förmågan att leva självständigt för personer med funktionsnedsättning och att stödja deras självbestämmanderätt,
- tillförsäkra personer med funktionsnedsättning tillräcklig service av god kvalitet enligt deras individuella behov och intressen.

Lagens syfte styr tillämpningen av lagen

- "Paragrafen om lagens syfte **styr verkställigheten av lagen** samt tolkningen och tillämpningen av bestämmelserna om tjänsterna också i samband med enskilda beslut.
- Detta innebär t.ex. att lagens syfte alltid ska beaktas i servicens planerings- och beslutsprocess.
- Lagens syfte styr även valet av sättet att producera och tillhandahålla servicen." (RP 191/2022 s.157)

Likabehandling och självbestämmanderätt

”**Likabehandling** för personer med funktionsnedsättning ska granskas både i förhållande till personer utan funktionsnedsättning och i förhållande till andra personer med funktionsnedsättning” (RP s. 158)

”**Självbestämmanderätten** är en av de bärande principerna i artikel 3 i funktionshinderkonventionen.

- Den förutsätter att den egna viljan och åsikterna hos en person med funktionsnedsättning utreds och beaktas under alla skeden i klientprocessen, även vid val av sättet att tillhandahålla servicen och uppföljning av servicens genomförande..
- I självbestämmanderätten ingår friheten att göra sina egna val.
- Delaktighet kan inte förverkligas utan självbestämmanderätt.” (RP s.159-160)

Ett självständigt liv

”Ett självständigt liv kan innebära ett liv där personen utför saker **själv** utan utomstående hjälp, stöd eller handledning.

Ett självständigt liv kan också innebära ett liv där personen arbetar med hjälp av service i form av **assistans eller stöd**.

De **egna önskemålen** hos **och målen** för en person med funktionsnedsättning ska i så stor utsträckning som möjligt styra verksamheten. Vid behov ska det ges stöd för att uttrycka dem.” (RP s. 159)

Tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning

25.5.2023

Tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning 2 §

Definition av person med funktionsnedsättning

1/9

Denna lag tillämpas på personer (person med funktionsnedsättning)

- 1) vars fysiska, kognitiva, psykiska, sociala eller sensoriska **begränsning i funktionsförmågan** som orsakas av en funktionsnedsättning eller sjukdom **är långvarig eller bestående**,
- 2) vars funktionsnedsättning eller sjukdom **tillsammans med de hinder** som finns i samhället hindrar deltagandet i samhället på lika villkor som andra,
- 3) som **nödvärdigt** kräver tjänster enligt denna lag för att uppnå ett självständigt liv, delaktighet eller jämlikhet.

För att lagen ska tillämpas förutsätts att en person med funktionsnedsättning uppfyller **alla de förutsättningar som nämns i 1-3 punkten**.

Begreppet person med funktionsnedsättning avser **alltid** en person som med funktionsnedsättning enligt definitionen i paragrafen om tillämpningsområde.

De saker som ingår i definitionen har inte skrivits in separat i varje paragraf som gäller tjänster.

(RP s. 163)

Tillämpningsområde, punkt 1

Långvarig eller bestående begränsning i funktionsförmågan 2/9

Den **fysiska, kognitiva, psykiska, sociala eller sensoriska begränsning i funktionsförmågan** som orsakas av en funktionsnedsättning eller sjukdom är **långvarig eller bestående**

- Rätten att få service ska inte basera sig på en diagnos, utan på
 - den begränsning i funktionsförmågan som funktionsnedsättningen orsakar tillsammans med olika hinder i samhället, samt på det behov av hjälp och stöd som det medför. (RP s. 163)
 - Förteckningen över olika begränsningar i funktionsförmågan betonar att det är fråga om en ny lag som ska tillämpas på personer med olika slags funktionsnedsättningar
- Långvarigheten hos en begränsning i funktionsförmågan ska bedömas på samma sätt som i nuläget
 - Utgångspunkten är att begränsningen i funktionsförmågan varar minst ett år, och inte är tillfällig t.ex. efter en operation
 - Vid snabbt framåtskridande obotliga sjukdomar ska tjänster dock beviljas utan dröjsmål, liksom i nuläget.

Tillämpningsområde, punkt 2

Social modell för funktionsnedsättning

3/9

Funktionsnedsättningen eller sjukdomen **tillsammans med de hinder som finns i samhället** hindrar deltagandet i samhället på lika villkor som andra.

- Den begränsning i funktionsförmågan som funktionsnedsättningen medför påverkas också av samhälleliga hinder
 - Hindren kan vara fysiska hinder, tillgänglighetshinder eller attitydhinder
 - Detta måste beaktas när behovet av individuell hjälp och stöd bedöms
 - Den sociala modellen för funktionsnedsättning är densamma som i FN:s funktionshinderkonvention

Tillämpningsområde, punkt 3

Nödvändighet

4/9

Tjänster enligt denna lag krävs **nödvändigt** för att uppnå ett självständigt liv, delaktighet eller jämlikhet.

- "Kravet på nödvändighet uppfylls om en person med funktionsnedsättning
 - inte med stöd av socialvårdslagen eller andra allmänna lagar får
 - sådan service som motsvarar hans eller hennes individuella behov
 - och som är nödvändig för att leva ett självständigt liv, vara delaktig och uppnå likabehandling." (RP s. 168)
- "Hjälp eller stöd är nödvändig,
 - om personen inte utan den kan klara av den aktuella funktionen."
- "Hjälp eller stöd ska bedömas vara nödvändig också
 - om personens hälsa eller säkerhet skulle äventyras utan hjälp eller stöd."

Vad betyder en sekundär speciallag? 5/9

- Med stöd av funktionshinderlagen ordnas
 - den särskilda service som
 - personer med funktionsnedsättning
 - behöver för att leva ett normalt liv
- Förutsättningen för att ordna särskild service
 - en person med funktionsnedsättning får inte
 - sådan service som motsvarar hans eller hennes individuella behov
 - med stöd av någon annan lag
 - socialvårdslagen, hälso- och sjukvårdslagen, lagen om småbarnspedagogik och lagen om grundläggande utbildning

Tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning 6/9

- "Eftersom enbart diagnosen eller funktionsnedsättningens svårighetsgrad inte berättar något om den nedsatta funktionsförmågan till följd av funktionsnedsättningen eller om behovet av hjälp och stöd, är **utgångspunkten** för den föreslagna lagen vid fastställandet av rätten att få service för en person med funktionsnedsättning personens **individuella behov av hjälp och stöd.**" (RP s. 162)
- I fråga om alla begränsningar i funktionsförmågan gäller det att **jämlikt bedöma** det individuella behovet av hjälp, stöd och omsorg, den allmänna servicens lämplighet och rätten att få service med stöd av denna lag. (RP s. 163)
- "Personens servicebehov bedöms alltid individuellt och beslutet om vilken lag som ska tillämpas fattas **utifrån en helhetsbedömning.**
 - **Avsikten är inte att en enskild orsak,** såsom det att funktionshindersservicen är avgiftsfri, **på ett avgörande sätt ska påverka** bedömningen av lämpligheten hos service enligt andra lagar."

Tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning Normal livsföring

7/9

- "Innehållet i normal livsföring ska bedömas i förhållande till paragrafen om lagens syfte."
 - "De värderingar och funktionssätt som godkänts i samhället ska tillsammans med målet att uppnå likabehandling, självbestämmanderätt och delaktighet fastställa innehållet i normal livsföring."
 - "Att fatta beslut som rör det egna livet och att vara delaktig i samhället på lika villkor är en väsentlig del av de funktioner som hör till normal livsföring."
- "Begreppet normal livsföring ska bedömas omfattande så att det täcker människors olika livssituationer och individuella behov, och så att servicebesluten motsvarar lagens syfte."
 - "Funktioner som hör till normal livsföring är t.ex.
 - att ta hand om sig själv, familjen och hemmet,
 - att röra sig,
 - att studera, arbeta, på annat sätt medverka i samhället,
 - interaktion med andra människor samt
 - att ha ett socialt liv, att tillbringa fritid och fira semester."

Tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning Normal livsföring

8/9

- De funktioner som hör till normal livsföring ska jämföras med funktionerna för personer utan funktionsnedsättning som är i samma åldersgrupp och i en liknande livssituation.
- Valfärdsområdet är inte skyldigt att ordna service enligt den föreslagna lagen om
 - om situationen avviker avsevärt från jämförelsegruppens nivå
 - och om de kostnader som servicen medför inte med beaktande av
 - verksamhetens syfte,
 - dess betydelse för personen med funktionsnedsättning och
 - en helhetsbedömning av situationen är skäliga.
- Som exempel på sådana situationer kan nämnas
 - ofta återkommande eller ovanligt långa och dyra utlandsresor och den service som behövs i samband med dem eller
 - någon annan liknande situation som skiljer sig avsevärt från vad som enligt en generell bedömning ingår i normal livsföring.
- Vid bedömningen ska dock alltid också beaktas
 - den individuella livssituationen för personen med funktionsnedsättning och det
 - som i det enskilda fallet är normal livsföring för personen. (RP s. 170)

Tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning Särskild service kompletterar den allmänna servicen 9/9

- Den allmänna servicen ska ordnas så att personer med funktionsnedsättning kan använda den.
 - Uppmärksamheten på tillgänglighet
- Den allmänna servicen ska kompletteras med funktionshinderservice
 - t.ex. enligt socialvårdslagen, hälso- och sjukvårdslagen, lagen om småbarnspedagogik och lagen om grundläggande utbildning.
- Avsikten är att det i fortsättningen inte ska finnas personer inte får service med stöd av någon lag.
- En fungerande servicehelhet förutsätter samarbete mellan olika aktörer.
(sektorsövergripande samarbete, SVL 41 §)

Förändringar i klientprocessen

25.5.2023

Stödjande av delaktigheten för personer med funktionsnedsättning i klientprocessen (3 §)

I 3 § i den nya lagen om funktionshindersservice föreskrivs det om stödjande av delaktigheten i klientprocessen

- Innehåller hänvisningar till viktiga lagar som ska tillämpas tillsammans med lagen om funktionshindersservice

Bestämmelsen framhäver vikten av att personer med funktionsnedsättning deltar och har äkta möjlighet att påverka i klientprocessens alla faser

- Bedömning av servicebehovet och planering av tjänsterna, men också genomförande och uppföljning av tjänsterna
- Självbestämmanderätten måste förverkligas också i fråga om dem som har speciellt svårt att uttrycka sin vilja och sina behov

Stödjande av delaktighet i klientprocessen

- Särskild vikt ska fästas vid **stödjandet av delaktigheten** i klientprocessen **för barn** med funktionsnedsättning
- Delaktigheten för personer med funktionsnedsättning ska stödjas på det sätt som personens funktionsförmåga, ålder, utvecklingsfas och livssituation förutsätter
- **Stöd för att få information** och för att **bilda sig en egen åsikt** och uttrycka den
- Rätt att använda **teckenspråk eller någon annan lämplig kommunikationsmetod**
- Rätt att använda finsk, svenska och samiska, tolkningstjänst: 5 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård samt språklagen

Bedömning av servicebehovet och klientplan (4 §)

Bedömningen av servicebehovet hos en person med funktionsnedsättning görs i enlighet med socialvårdslagen och de kompletterande bestämmelserna i den nya lagen om funktionshinderservice

- 4 § innehåller hänvisningar till viktiga bestämmelser i SVL (bedömning av servicebehovet, klientplan, egen kontaktperson, kartläggning av närstående nätverket, myndighetens ansvar för att se till att tillräcklig sakkunskap och kompetens med hänsyn till personens individuella behov finns att tillgå)

Bedömningen av servicebehovet och utarbetandet av en klientplan för en person med funktionsnedsättning ska alltid skötas av en yrkesutbildad person i **tjänsteförhållande** inom socialvården

- SVL: Behovet av stöd hos barn och andra personer med funktionsnedsättning som behöver särskilt stöd bedöms av en socialarbetare i tjänsteförhållande

Om det krävs särskilda åtgärder för att självbestämmanderätten för en person med funktionsnedsättning ska förverkligas, ska åtgärderna antecknas i klientplanen.

Ändringar som gäller bedömning av servicebehovet (36 §) och klientplan (39 §) i socialvårdslagen

- **Bedömningen av servicebehovet** ska påbörjas senast den sjunde vardagen efter det att klienten, en anhörig eller en närstående eller klientens lagliga företrädare har kontaktat den välfärdsområdesmyndighet som ansvarar för socialservicen för att få service, om [--] personen är en i lagen om funktionshindersservice avsedd person med funktionsnedsättning
- Vid bedömningen av en persons funktionsförmåga och servicebehov i omvärlden och olika närmiljöer ska personens hälsotillstånd, livssituation och levnadsförhållanden och förändringar i dessa beaktas → gäller alla klientgrupper
- Särskild vikt ska läggas vid respekten för självbestämmanderätten för personer med funktionsnedsättning (vid sidan av barn och unga personer och andra personer som behöver särskilt stöd).
- I den omfattning som klientens servicebehov förutsätter ska **klientplanen** innehålla
 - 10) en redogörelse för hur klientens livssituation samt omvärld och närmiljö påverkar funktionsförmågan,
 - 11) klientens förslag till på hur tjänsterna ska produceras och tillhandahållas för att på bästa sätt tillgodose klientens behov.

Beslutsfattande och tillhandahållande av service (5 §)

1/3

- Bestämmelser om fattande av beslut som gäller servicen och om verkställigheten av besluten finns i 45 och 46 § i socialvårdslagen (1301/2014; SVL)
 - Ändring av SVL 45 §: om det görs avvikelser från den helhet av socialservice som antecknats i klientplanen, ska avvikelserna motiveras i beslutet
- En yrkesutbildad person inom socialvården som är anställd i tjänsteförhållande ska alltid fatta beslut om service för personer med funktionsnedsättning.
- Beslut om service för en person med funktionsnedsättning enligt lagen om funktionshindersservice ska fattas så att beslutet är i kraft tills vidare, om inte personens eget intresse, individuella situation eller servicens karaktär kräver att beslutet är i kraft för viss tid.
 - Bestämmelser om tryggheten av servicens kontinuitet finns dessutom i 38 § 3 mom. i socialvårdslagen.

Beslutsfattande och tillhandahållande av service (5 §)

2/3

- Servicen ska tillhandahållas så att den till innehåll, kvalitet och omfattning samt i fråga om sättet att producera servicen tillgodoser de individuella behoven hos personen med funktionsnedsättning och så att den är förenlig med personens intressen.
 - Bestämmelser om klientens rätt till socialvård av god kvalitet finns i 30 § i socialvårdslagen och i 4 § i klientlagen.
- Tjänsteanordnaren ska sörja för att den på olika lagar baserade servicen för en person med funktionsnedsättning bildar en sammanhållen helhet som tillgodoser syftet med lagen om funktionshinderservice.
- Syftet med den service som ordnas för familjen till en person med funktionsnedsättning är att stödja personens funktionsförmåga och välmående samt att komplettera personens servicehelhet.
 - Den service som ordnas för familjen integreras i servicehelheten för personen med funktionsnedsättning.

Beslutsfattande och tillhandahållande av service (5 §)

3/3

- Utöver vad som i 4 och 5 § i socialvårdslagen föreskrivs om klientens och barnets intresse, ska vid tillhandahållandet av service för personer med funktionsnedsättning hänsyn tas till
 - det språk som personen använder,
 - personens kommunikationssätt,
 - kulturella bakgrund,
 - åsikter samt till
 - delaktighet och möjligheter till verksamhet i den egna omvärlden och närmiljön,
 - dessutom ska barnets eller den unga personens ålder och utvecklingsfas beaktas.
- Servicen ska tillhandahållas så att den tryggar välmåendet och utvecklingen för personen med funktionsnedsättning samt stöder personens styrkor och resurser.

Tjänster för personer med funktionsnedsättning i lagen

25.5.2023

Tjänster för personer med funktionsnedsättning

Subjektiva rättigheter

- 1) Träning
- 2) Personlig assistans
- 3) Särskilt stöd för delaktigheten
- 4) Stöd i att fatta beslut
- 5) Krävande multiprofessionellt stöd
- 6) Stöd för boendet
- 7) Stöd för boendet för barn
- 8) Stöd för tillgängligt boende
- 9) Kortvarig omsorg
- 10) Dagverksamhet

11) Arbetsverksamhet för personer med utvecklingsstörning

12) Stöd för rörligheten

13) Ekonomiskt stöd till personer som använder livsuppehållande respirator

Tjänster som är beroende av prövning

14) Ekonomiskt stöd

15) Andra tjänster och stödåtgärder

Träning (7 §)

25.5.2023

Syftet med träningen

- Syftet med träningen är att **stärka de färdigheter som personen med funktionsnedsättning behöver** för ett självständigt liv och att förbättra hans eller hennes funktionsförmåga vid förändringar i livet
 - Vid behov stärks också hans eller hennes familjs och andra **närståendes färdigheter** och verksamhetsförutsättningar
 - Om det är fråga om färdigheter som man inte kan lära sig ens med hjälp av träning, ska andra tjänster svara på behovet, t.ex. personlig assistans eller särskilt stöd för delaktighet
 - Syftet med träningen är att förhindra långvarigt behov av hjälp
 - Stödet är målinriktat och ges **för viss tid** → det föreskrivs inte om minimimängder
- Tidigare har motsvarande service ordnats bl.a. som handledning, rehabilitering, funktionell träning enligt specialomsorgslagen, som anpassningsträning enligt handkappservicelagen och som en del av boendeservice

Rätt till träning för personer med funktionsnedsättning

En person med funktionsnedsättning har rätt att få träning om han eller hon behöver stöd för att

- lära sig nya färdigheter,
- stärka befintliga färdigheter som behövs för ett självständigt liv,
- kunna hantera förändringar i livet eller
- bereda sig på sådana

En förutsättning är dessutom att motsvarande träning inte kan fås som medicinsk rehabilitering.

- Träningens innehåll ska motsvara de individuella behoven
- Det är möjligt att få träning för att samtidigt lära sig och öva upp flera olika färdigheter

Innehållet i träning för personer med funktionsnedsättning (1/2)

- Övning i funktionella och kognitiva färdigheter och i social interaktion
 - Färdigheter som behövs för ett självständigt liv, t.ex.
 - Kommunikation och interaktion
 - Lära sig att använda tekniska apparater och digitala applikationer
 - Uppfatta omvärlden och röra sig i olika miljöer
 - Penninganvändning, skötsel av hemmet
- Undervisning i teckenspråk eller handledning i användningen av kommunikationsmetoder som stöder eller ersätter talet
 - Sekundär till medicinsk rehabilitering inom hälso- och sjukvården
 - Syftet är att trygga möjligheterna för personer med funktionsnedsättning till interaktion och att få information
 - Målet är att familjen till personen med funktionsnedsättning och närstående personer ska ha ett gemensamt språk och en gemensam kommunikationmetod

Innehållet i träning för personer med funktionsnedsättning (2/2)

- Stöd vid förändringar i funktionsförmågan, omgivningen eller familjesituationen eller vid andra motsvarande förändringar i livet
 - Nya livssituationer kan kräva stöd för att öva upp nya färdigheter eller för att överföra tidigare inlärd färdigheter till den nya situationen eller omvärlden och närmiljön
 - Personen börjar eller slutar i daghem eller skola, börjar eller slutar studera
 - Personen flyttar till ett nytt hem
 - Personens funktionsförmåga förändras
 - Personens familjeförhållanden förändras
 - En situation där personen nyligen har fått en funktionsnedsättning

Innehållet i träning för familjemedlemmar och andra närstående

- Ordnas som en del av den egna träningen för personen med funktionsnedsättning

Subjektiv rätt till

- undervisning i teckenspråk och handledning i att använda kommunikationsmetoder som stöder eller ersätter talet
- träning i att stödja personen med funktionsnedsättning vid förändringar i livet
- om det behövs för att de mål som ställts för träningen för personen med funktionsnedsättning ska uppnås.

Service som är beroende av prövning:

- annan träning, om det behövs för att de mål som ställts för träningen för personen med funktionsnedsättning ska uppnås

Sättet att tillhandahåll träning

Målen för träningen, dess innehåll, behövlig mängd och det sätt på vilket den tillhandahålls ska bedömas tillsammans med personen med funktionsnedsättning och vid behov med personens närstående

- Träningen ska vid behov planeras och tillhandahållas i samarbete med yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården, särskilt med yrkesutbildade personer inom rehabilitering och undervisning
- Träning kan genomföras som personlig service eller som service i grupp eller som en del av någon annan service
- Träningens innehåll, mängd och det sätt på vilket träningen tillhandahålls ska antecknas i beslutet med beaktande av personens egen uppfattning om den träning som behövs och om målen för den
- Serviceanordnaren och serviceproducenten ska följa upp hur målen nås

Personlig assistans 9–11§

25.5.2023

Personlig assistans (9 §)

1/2

- En person med funktionsnedsättning har rätt att få personlig assistans om han eller hon behöver en annan persons hjälp
 - 1) i de dagliga sysslorna,
 - 2) i arbetet eller studierna, eller
 - 3) i interaktion, fritidsverksamhet eller samhälleligt deltagande
- Syftet är att självbestämmanderätten för en person med funktionsnedsättning tillgodoses på lika villkor som för andra också i sådana situationer där han eller hon behöver hjälp av en annan person.
- En förutsättning för beviljande av personlig assistans är att personen med funktionsnedsättning självständigt eller med hjälp av stöd kan bilda sig en uppfattning om och uttrycka sin egen vilja om assistansens innehåll.
 - S.k. resursförutsättning

Personlig assistans (9 §)

2/2

- Som en del av servicehelheten
 - kan i den personliga assistansen ingå sådana av assistenten vidtagna åtgärder som motsvarar egenvård och som anknyter till upprätthållandet av hälsan samt till vården av en långvarig sjukdom enligt anvisningarna för vården.
 - Velfärdsområdet ska för personen med funktionsnedsättning och vid behov för assistenten ordna den handledning som sådana åtgärder förutsätter.
- Kvantitativ rätt att få personlig assistans
 - i de dagliga sysslorna, i arbetet och i studierna i den utsträckning personen nödvändigt behöver det.
 - Dessutom rätt att få personlig assistans för interaktion, fritidsverksamhet och samhälleligt deltagande sammanlagt minst 30 timmar per månad, om inte ett lägre timantal än det räcker för att tillförsäkra personen den hjälp han eller hon nödvändigt behöver.

Tillhandahållande av personlig assistans (10 §)

1/2

- Vårdförhållanden ska tillhandahålla personlig assistans
 - på minst ett av **de produktionsätt som avses i 9 § 1 mom. i lagen om vårdförhållanden (611/2021)** (genom att producera själv, i samarbete med andra vårdförhållanden, som köpta tjänster)
 - med **servicesedel** som avses i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009)
 - servicesedelns värde ska bestämmas så att en person med funktionsnedsättning har möjlighet att med servicesedeln skaffa personlig assistans som beviljats honom eller henne
 - och med den **arbetsgivarmodell** som avses i 11 § i lagen om funktionshindersservice.
- När vårdförhållanden fattar beslut om sättet att tillhandahålla personlig assistans ska vårdförhållanden beakta de åsikter som personen med funktionsnedsättning har, personens livssituation och det behov av hjälp som antecknats i klientplanen.

Tillhandahållande av personlig assistans (10 §)

2/2

- En familjemedlem till en person med funktionsnedsättning kan av särskilda skäl vara personlig assistent, om detta är förenligt med personens intressen.
- I klientplanen och beslutet om servicen ska antecknas de sätt på vilka vikariearrangemangen för personlig assistans ska produceras och genomföras vid assistentens frånvaro.

Arbetsgivarmodellen inom personlig assistans (11 §)

1/2

- En person med funktionsnedsättning anställer en personlig assistent i ett anställningsförhållande enligt arbetsavtalslagen (55/2001) och fungerar som assistentens arbetsgivare.
- Velfärdsområdet ersätter kostnaderna för att anställa assistenten.
- En förutsättning för att arbetsgivarmodellen ska kunna användas är att
 - personen med funktionsnedsättning har förmåga att svara för sina skyldigheter som arbetsgivare och
 - ger sitt samtycke till att vara arbetsgivare, vilket antecknas i klientplanen
 - före det ska velfärdsområdet ge personen med funktionsnedsättning tillräcklig utredning om arbetsgivarens ansvar och skyldigheter.
- Ett minderårigt barns vårdnadshavare eller intressebevakaren för en person med funktionsnedsättning kan vara arbetsgivare för en personlig assistent under samma förutsättningar som personen med funktionsnedsättning.

Arbetsgivarmodellen inom personlig assistans (11 §)

2/2

- Valfärdsområdet ska ersätta personen med funktionsnedsättning
 - för en skälig lön till assistenten,
 - för arbetsgivarens lagstadgade avgifter och ersättningar samt
 - för övriga nödvändiga och skäliga kostnader för att vara arbetsgivare, inklusive kostnader för löneförvaltningen.
- I klientplanen och beslutet ska antecknas grunderna för assistentens lön och för de kostnader som orsakas av att vara arbetsgivare samt hur kostnaderna ersätts.
- Valfärdsområdet ska ge individuell rådgivning och individuellt stöd i praktiska frågor som gäller arbetsgivarmodellen.

Särskilt stöd för delaktigheten 12–13 §

25.5.2023

Särskilt stöd för delaktigheten (12 §)

1/4

Rätt att få, om

- en person med funktionsnedsättning behöver individuellt stöd av en annan person
 - för att kunna interagera med andra människor eller
 - delta i fritidsverksamhet och vara delaktig i interaktiva situationer och i fritidsverksamheter.

Syfte

- att trygga rätten för en person med funktionsnedsättning att delta och bli delaktig i situationer med social interaktion och fritidsverksamhet också om
 - han eller hon inte självständigt eller med hjälp av stöd förmår utforma och uttrycka sin vilja om hjälpens innehåll **eller** när
 - personlig assistans inte lämpar sig för honom eller henne.

Särskilt stöd för delaktigheten (12 §)

2/4 Innehåll

- En tjänst som främjar att personen med funktionsnedsättning kan delta och bli delaktig, och tjänsten innefattar behövlig handledning i social interaktion och i att hitta och tillhandahålla fritidsverksamhet som tilltalar personen med funktionsnedsättning.
- Särskilt stöd för delaktigheten ska ordnas
 - för verksamhet utanför hemmet eller,
 - helt eller delvis i personens hem,
 - om service som tillhandahålls i hemmet är ett alternativ som är förenligt med de önskemål eller intressen som personen med funktionsnedsättning har.

Stödmängd

- För en person med funktionsnedsättning ska särskilt stöd för delaktigheten ordnas
 - minst 10 timmar per månad till utgången av 2024
 - minst 20 timmar per månad till utgången av 2025
 - minst 30 timmar per månad från och med 1.1.2026, om han eller hon inte ansöker om ett lägre timantal.

Tillhandahållande av särskilt stöd för delaktigheten (13 §)

3/4

Vem får tillhandahålla särskilt stöd för delaktigheten?

- **I första hand** av en yrkesutbildad person inom socialvården eller hälso- och sjukvården eller av en person som avlagt någon annan lämplig examen.
- **I andra hand** av en person som annars i och med sin kompetens är lämplig för uppgiften och som kan svara mot de behov som personen med funktionsnedsättning har.

Den som tillhandahåller stöd ska sörja för att

- vid planeringen och genomförandet av verksamheten utreds personens egen vilja och egna önskemål så noggrant som det är möjligt med hjälp av de kommunikationssätt som personen med funktionsnedsättning använder.

Tillhandahållande av särskilt stöd för delaktigheten (13 §)

4/4

När beslut fattas om mängden stöd och om innehållet i och sättet att tillhandahålla särskilt stöd ska man beakta

- det behov av individuell hjälp och individuellt stöd som antecknats i klientplanen för personen med funktionsnedsättning
- personens egna önskemål
- livssituation och
- övriga servicehelhet.

I beslutet ska antecknas

- mängden stöd, stödets innehåll och det sätt på vilket stödet tillhandahålls.

Särskilt stöd för delaktigheten

RP-motivering s. 201-205

25.5.2023

Särskilt stöd för delaktigheten i ett nötskal

- "Genom särskilt stöd för delaktigheten kan livskvaliteten för en person med funktionsnedsättning höjas genom att stödja aktiv verksamhet, erfarenheter och upplevelser hemma eller utanför hemmet och genom att hämta sådan delaktighet och glädje i livet som inte skulle vara möjlig att uppleva utan särskilt stöd för delaktigheten." (s. 203)
- "Särskilt stöd för delaktigheten kan beviljas en person med funktionsnedsättning som bor självständigt eller med sin barndomsfamilj, som är i familjevård eller som får stöd för boendet i grupp."(s. 203)

Syftet med stödet

Syftet med stödet (s. 201-202)

- Främja likabehandlingen av personer med funktionsnedsättning i allmänhet och inbördes likabehandlingen av personer med funktionsnedsättning
 - också de personer med funktionsnedsättning vars delaktighet inte kan stödas med personlig assistans ska kunna få det stöd för delaktigheten som de behöver
- På det sätt som förutsätts i FN:s funktionshinderkonvention stödja
 - deltagande och delaktighet i samhället samt
 - i livet och delaktighet i gemenskapen.

Avsikten är att

- man i alla tjänster beaktar de särskilda behov som en person med funktionsnedsättning har och stöder personens växelverkan, delaktighet och egna val
- med det särskilda stödet för delaktigheten säkerställa att varje person med funktionsnedsättning får möjlighet att med en annan människas individuella stöd göra saker som han eller hon själv tycker om
 - "Detta är särskilt viktigt när det krävs särskild uppmärksamhet, yrkesskicklighet, kompetens eller mycket tid för att interaktionen och delaktigheten ska förverkligas." (s. 202)

Att utreda de egna önskemålen (s. 202)

- "Eftersom syftet med det särskilda stödet för delaktigheten är att säkerställa att varje person med funktionsnedsättning kan få individuellt stöd för delaktigheten som ges av en annan person, **behöver personen med funktionsnedsättning inte ens med stöd själv kunna uttrycka** sin önskan om stödets innehåll."
- "Om det inte går att på förhand utreda de egna önskemålen hos en person med funktionsnedsättning, är det också **möjligt att i praktiken prova vilken verksamhet han eller hon tycker om.**"
- "Det viktigaste är att den egna viljan hos en person med funktionsnedsättning utreds med alla till buds stående medel och att **den bristande förmågan att utforma eller uttrycka sin vilja inte hindrar honom eller henne från att få service.**"

När ska stöd beviljas i det egna hemmet? (s. 203)

- Om
 - en person med funktionsnedsättning visar att han eller hon hellre vill tillbringa tid hemma eller
 - av någon orsak som beror på en funktionsnedsättning eller sjukdom inte kan lämna hemmet.
- I praktiken kan stöd som ges i hemmet vara
 - kommunikation med hjälp av olika tekniska anordningar
 - utövande av konst eller idrott,
 - hobbyverksamhet kan vara aktiv eller småskalig verksamhet för egen glädje
 - matlagning eller bakning.

Förhållandet mellan särskilt stöd för delaktigheten och personlig assistans (s. 203)

- "Eftersom avsikten är att varje person med funktionsnedsättning ska få sådan service som motsvarar hans eller hennes individuella behov och som lämpar sig just för honom eller henne, kan personen själv välja vilken service han eller hon i första hand ansöker om."
- "Rätten att få service avgörs alltid självständigt för varje tjänst."
 - "Avsikten är dock att en person med funktionsnedsättning ska beviljas antingen personlig assistans eller särskilt stöd för delaktigheten."
 - "Välfärdsområdet ska dock sörja för att växelverkan, delaktigheten och de egna valen för en person med funktionsnedsättning stöds på det sätt som bäst lämpar sig för personen."
 - "Särskilt stöd för delaktigheten är avsett för situationer där en person med funktionsnedsättning inte förmår utforma och uttrycka sin vilja om innehållet i personlig assistans eller om personlig assistans inte annars är en lämplig tjänst för att stödja delaktigheten för personen med funktionsnedsättning."

Exempel på stödets innehåll (s. 202)

- Stöd för gemensam växelverkan när
 - de kommunikationsmedel som en person med funktionsnedsättning använder är ringa eller
 - när personen behöver stöd med att använda kommunikationsmedel eller medel för att ta kontakt med andra.
- Stöd för gemensam betydelsefull sysselsättning med personer som står personen med funktionsnedsättning nära
- Stöd
 - för olika slags fritidsaktiviteter eller
 - för att personen med funktionsnedsättning ska kunna hitta meningsfulla hobbyer eller aktiviteter som personen njuter av

”En förutsättning för att få stöd **är inte** att personen med funktionsnedsättning färdigt kan visa vad han eller hon vill göra.” (s. 202)

Behörighetsvillkoren för en person som ger särskilt stöd för delaktigheten

- I första hand en yrkesutbildad person inom socialvården eller hälso- och sjukvården eller en person som avlagt någon annan lämplig examen
 - **med yrkesutbildade personer inom socialvården** avses personer som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården
 - **med yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården** avses personer som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården
 - **en lämplig annan examen** kan vara till exempel examen inom området för pedagogik, motion eller konst, som är till nytta när det gäller att stödja delaktigheten för personer med funktionsnedsättning
- För att trygga tillgången på personal har det i bestämmelsen getts möjlighet att för uppgiften välja också en person som i övrigt har förvärvat tillräcklig kompetens och lämplig erfarenhet.
 - Praktisk erfarenhet av arbete med personer med funktionsnedsättning och till exempel kompetens i kommunikationsfärdigheter kan ge goda färdigheter att stödja växelverkan och delaktigheten för personer med funktionsnedsättning.
 - Vid valet av person ska också säkerheten och den sårbara ställningen hos personen med funktionsnedsättning beaktas.
- Det är viktigt att den person som ger stöd har tillräcklig utbildning eller åtminstone lämplig erfarenhet för uppgiften, eftersom
 - många personer som behöver särskilt stöd för delaktigheten inte kommunicerar med tal och
 - kan ha många slags särskilda behov som hänför sig till funktionsnedsättningen.
- Därför ska en yrkesutbildad person inom socialvården eller hälso- och sjukvården eller någon annan person som avlagt en annan tillämplig examen alltid i första hand väljas till uppgiften.

Saker som påverkar innehållet i och mängden stöd samt sättet för tillhandahållandet (s. 204)

(1/2)

- "Utgångspunkten för allt är det stödbehov som antecknats i klientplanen för personen med funktionsnedsättning."
- "Det sätt på vilket en person med funktionsnedsättning kommunicerar och hans eller hennes förmåga att kommunicera och att använda kommunikationshjälpmedel i interaktion ska beaktas vid bedömningen av och beslut om innehållet i och mängden särskilt stöd för delaktigheten samt vid bedömningen av sättet för tillhandahållandet av stödet."
 - "Ju mindre förmåga en person med funktionsnedsättning har att kommunicera, desto svårare är det för honom eller henne att bli delaktig ens i sin närmaste krets och desto större risk löper han eller hon för utslagning."
 - "Därför måste mängden särskilt stöd för delaktigheten för personen med funktionsnedsättning ökas när utmaningarna inom interaktionen är större."
- "Mängden och innehållet i samt sättet för tillhandahållandet av särskilt stöd för delaktigheten påverkas också av
 - det individuella behovet hos personen med funktionsnedsättning att delta och av
 - mängden stöd som behövs för att delaktigheten ska uppnås"
 - "Om en person med funktionsnedsättning behöver hjälp t.ex. i alla dagliga sysslor och dessutom har få sätt att kommunicera, tar det tid att reda ut vardagsrutiner och personens vilja.
 - Därför ska det beviljas så mycket stöd för delaktigheten att personen med funktionsnedsättning i verkligheten kan dra nytta av servicen."

Saker som påverkar innehållet i och mängden stöd samt sättet för tillhandahållandet (s. 204)

(2/2)

- "Mängden stöd och stödets innehåll samt sättet för tillhandahållandet ska utöver de begränsningar i funktionsförmågan som personen med funktionsnedsättning har vara beroende av
 - omvärlden och livsmiljön och till exempel av
 - personens tidigare upplevelser av delaktighet.
 - Att prova på nya saker kräver ofta mer tid än till exempel regelbundna hobbyer.
 - Dessutom ska man beakta de egna önskemål som personen med funktionsnedsättning har och personens livssituation."

Stöd i att fatta beslut 14 -15 §

25.5.2023

Rätt att som en separat tjänst få stöd i att fatta beslut,

- om en person med funktionsnedsättning behöver stöd i att fatta andra viktiga beslut i det egna livet än sådana som anknyter till det dagliga livet.
 - Vid bedömningen av hur viktigt beslutet är ska personens egen uppfattning beaktas.

I andra än viktiga beslutssituationer

- ingår stödet i att fatta beslut som en del i de tjänster som utifrån personens individuella behov ordnas med stöd av denna lag, när det är lämpligt med tanke på servicens karaktär.

Syftet med stöd i att fatta beslut är att

- stödja personer med funktionsnedsättning i beslutsfattandet så att de själva kan fatta och verkställa beslut som gäller det egna livet.

Stöd i att fatta beslut (14 §)

2/3

Omfattar behövligt stöd under beslutsprocessen för att kunna

- inhämta information
- förstå saker
- bedöma besluts- och handlingsalternativen och deras konsekvenser
- bilda sig en egen åsikt och uttrycka den
- fatta och verkställa beslut samt
- för andra motsvarande funktioner.

Stödpersonen får inte

- ta ställning till frågor eller
- besluta om saker för personen med funktionsnedsättning.

Stödpersonen ska vara

- oberoende i förhållande till det ärende som är föremål för beslutsfattandet.

Tillhandahållande av stöd i att fatta beslut (15 §)

3/3

Behovet av stöd i att fatta beslut ska

- bedömas tillsammans med personen med funktionsnedsättning och vid behov med hans eller hennes närstående och
- antecknas i klientplanen.

När stödet i att fatta beslut **tillhandahålls som en separat tjänst** ska

- stödets innehåll och mängd och det sätt på vilket det tillhandahålls antecknas i beslutet
- med beaktande av de individuella behov som antecknats i klientplanen för personen tillsammans med dennes egen uppfattning om behovet av stöd.

Den yrkesutbildade person inom socialvården som ansvarar för klientens servicehelhet ska **försäkra sig om att**

- stödpersonen förstår syftet med stödet i att fatta beslut
- har tillräcklig kompetens med tanke på de individuella behoven hos personen med funktionsnedsättning och
- är oberoende i förhållande till det ärende som är föremål för beslutsfattandet.

Personer med funktionsnedsättning ska

- i den mån det är möjligt kunna delta i valet av stödperson.

Stöd i att fatta beslut

Motivering s. 205-207

25.5.2023

Stöd i att fatta beslut som process (s. 205-207)

- "Artikel 12 i FN:s funktionshinderkonvention förutsätter att personer med funktionsnedsättning ska kunna få det stöd de kan behöva för att utöva sin rättskapacitet. Detta stöd kallas för stöd i att fatta beslut."
- "Syftet med stödet i att fatta beslut är att hjälpa personer med funktionsnedsättning att göra egna val i livet och genomföra beslut. Beslutsfattandet är oftast en process. Därför bör man vid behov få stöd för beslutsfattande under hela beslutsprocessen."
 - "Innan en person kan bilda sig en uppfattning om saken och är beredd att fatta beslut, måste han eller hon få information om sakinnehållet och olika handlingsalternativ samt konsekvenserna av dem. Därför ska stöd i att fatta beslut vid behov ges flexibelt under hela beslutsprocessen."
- "Eftersom personer med funktionsnedsättning behöver stöd för olika saker och stödbehovet varierar dessutom beroende på situationen, ska stöd i att fatta beslut ges flexibelt enligt det aktuella behovet."
 - Förteckningen i 14 § över innehållet i stöd i att fatta beslut är inte uttömmande, utan innehåller exempel.
 - "Personens sätt att kommunicera inverkar i allmänhet också på mängden stöd. Det går ofta långsammare att använda alternativa sätt att kommunicera eller en tolk, och interaktionssituationer kräver därför mer tid. Eftersom det kan vara svårt att uppskatta den exakta mängden av stöd i att fatta beslut som behövs i början av processen, vore det bra om man smidigt kunde besluta om mängden."

Innehållet i stöd i att fatta beslut

- "En person med funktionsnedsättning kan dessutom som en del av stödet i att fatta beslut behöva **stöd** av en annan person **för att hantera och uttrycka sina känslor.**"
 - "Också detta är stöd är viktigt att ge, eftersom känslor styr människans beslutsfattande. Stöd för att hantera känslor bidrar också till att förebygga eventuella krävande situationer. Det är inte fråga om ett stöd för att hantera känslor som kräver särskild yrkeskompetens, utan om en möjlighet att diskutera vilka känslor olika saker väcker eller vad till exempel begreppet sorg innebär."

Rätt att få stöd i att fatta beslut (s. 205-206)

- "Det ska vara möjligt att få stöd i att fatta beslut som separat service endast när det är fråga om **ett betydande beslut i livet för en person med funktionsnedsättning.**"
- "Sådana situationer som omfattar betydande beslut kan till exempel vara när
 - någon själv eller en närstående blir allvarligt sjuk
 - stora vändpunkter i livet såsom
 - att skolan börjar,
 - val av studie- eller arbetsplats
 - stora förändringar inom familjen
 - flytt bort från barndomshemmet eller till en annan ort."
- "Hur betydande situationen är ska alltid **bedömas tillsammans med personen med funktionsnedsättning ur personens perspektiv.**"
 - "Situationen kan bli betydande med tanke på beslutsfattandet också när det är fråga om en intressekonflikt med personens närstående eller dem som arbetar med personen."
 - "Personer med funktionsnedsättning kan också ha behov av att bli självständiga i förhållande till närstående. Även sådana situationer kan bli betydande med tanke på beslutsfattandet i livet för personen med funktionsnedsättning."

Stöd i att fatta beslut som tillvägagångssätt (s. 206)

- "Det behov av stöd i att fatta beslut som en person med funktionsnedsättning har ska antecknas i klientplanen, men beslutet ska fattas endast om stöd i att fatta beslut som ges som en separat tjänst."
- "Det ska inte vara möjligt att få stöd i att fatta beslut för små, vardagliga beslut."
 - "De som arbetar inom olika tjänster, såsom stödet för boendet, dag- och arbetsverksamhet, kortvarig omsorg samt personlig assistans, ska däremot handla så att personen får stöd i olika valsituationer i vardagen."
 - "Detta stöd är en viktig del av god växelverkan och service av hög kvalitet, som för sin del främjar tillgodoseendet av självbestämmanderätten i vardagen för personer med funktionsnedsättning. Därför måste tillräckligt med tid reserveras för detta."
 - "Den allmänna kommentar som FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning gett om artikel 12 framhäver att sociala nätverk och det naturliga stödet från samhället (såsom stöd från vänner, familjer och skolor) spelar en central roll i stödet för beslutsfattande."
 - "I den allmänna kommentaren konstateras det att en sådan strategi är förenlig med full delaktighet och fullt deltagande i samhället för personer med funktionsnedsättning som betonas i konventionen."
 - "Ett sådant naturligt stöd lämpar sig särskilt för små beslutssituationer i vardagen."

Förhållandet mellan stöd i att fatta beslut och intressebevakning (s. 206)

- "Om stöd i att fatta beslut inte är tillräckligt, utan personen med funktionsnedsättning behöver en intressebevakare för att bevaka sina intressen eller sköta frågor som gäller honom eller henne eller hans eller hennes tillgångar, ska en ansökan om förordnande av en intressebevakare göra.
- Till skillnad från stöd i att fatta beslut ska intressebevakaren se till att den berörda personens intresse tillgodoses.
- Intressebevakarens behörighet är parallell med personens.
- Vid stöd i att fatta beslut berättar stödpersonen bara om olika alternativ för beslutsfattande, men tar inte ställning till vilket beslut som är det bästa alternativet med tanke på intresset för personen med funktionsnedsättning.
- Vid stöd i att fatta beslut fattas beslutet alltid av personen med funktionsnedsättning själv.
- Stöd i att fatta beslut omfattar rätten för en person med funktionsnedsättning att fatta även ur ett objektiva perspektiv sett dåliga beslut."

Krävande multiprofessionellt stöd 16-17 §

25.5.2023

Krävande multiprofessionellt stöd (16 §) 1/3

Rätt till krävande multiprofessionellt stöd, om

- 1) det förutsätts särskild yrkeskompetens och samarbete för att stödja personens delaktighet eller tillgodoseendet av hans eller hennes självbestämmanderätt eller andra grundläggande fri- och rättigheter
- 2) personen har allvarliga, till funktionsnedsättningen anknyttade utmaningar som gäller kommunikationen, den sociala interaktionen eller beteendet och personens eller andra människors människovärde, hälsa eller säkerhet därför hotas eller
- 3) det krävs multiprofessionellt stöd för att utreda de bakomliggande orsakerna till begränsningsåtgärder som riktar sig till personens grundläggande fri- och rättigheter och för att förebygga och minska användningen av begränsningsåtgärder.

Krävande multiprofessionellt stöd (16 §) 2/3

Krävande multiprofessionellt stöd är

- ett stöd som ges en person med funktionsnedsättning, närstående som stöder personen och yrkesutbildade personer som arbetar nära personen, och som
- förutsätter särskild yrkeskompetens och multiprofessionellt samarbete.

Stödet ges av

- en sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd.

Stödet innefattar dessutom

- sådana undersökningar inom hälso- och sjukvården som det individuella behovet hos personen med funktionsnedsättning förutsätter.

Stödet ska i första hand ordnas

- i hemmet eller i någon annan egen omvärld eller närmiljö för personen med funktionsnedsättning.

Tillhandahållande av krävande multiprofessionellt stöd (17 §) 3/3

När beslut fattas om innehållet i det behövliga stödet, mängden stöd och sättet att tillhandahålla stödet, ska man beakta

- de kommunikationsmetoder personen med funktionsnedsättning förfogar över
- det behov av individuellt stöd som antecknats i klientplanen, personens egna önskemål samt
- den livssituation i vilken personen behöver stöd.

I beslutet ska antecknas

- det krävande multiprofessionella stödets innehåll, dess mängd och det sätt på vilket det tillhandahålls.

Välfärdsområdet ska

- inom området ha en tillräcklig mängd sakkunniggrupper för krävande multiprofessionellt stöd, med tillräcklig sakkunskap inom medicin, psykologi, socialt arbete, interaktion och annan sakkunskap för tillhandahållande av krävande multiprofessionellt stöd.

De experter som behövs i gruppen bestäms

- enligt det individuella stödbehovet hos personen med funktionsnedsättning och enligt hur krävande situationen är.

Krävande multiprofessionellt stöd

Motivering s. 207-210

25.5.2023

En tjänst som socialvården och hälso- och sjukvården tillhandahåller i samarbete

- "Det är fråga om en tjänst som socialvården ansvarar för att ordna och som socialvården och hälso- och sjukvården ska tillhandahålla tillsammans."
 - "Avsikten är dock inte att det på ansvaret för funktionshindersservicen ska ställas uppgifter som hälso- och sjukvården har ansvaret för."
 - "Alla personer med funktionsnedsättning har samma rätt till hälso- och sjukvårdstjänster som alla andra personer."
 - "Krävande multiprofessionellt stöd ska ges när en person med funktionsnedsättning har servicebehov som kräver ett intensivt och ofta även långvarigt samarbete i en multiprofessionell grupp."

Lunchpaus

Stöd för boendet (18 §)

25.5.2023

Stöd för boendet (18 §)

1/4

Rätt att få stöd för boendet om

- en person med funktionsnedsättning behöver hjälp och stöd för att kunna sköta sina dagliga sysslor.

Syftet med stöd för boendet är att

- personen med funktionsnedsättning ska kunna bo så självständigt som möjligt också när han eller hon behöver hjälp eller stöd för boendet.

Omfattar behövlig hjälp och behövligt stöd

- i de dagliga sysslorna
- i interaktion och delaktighet
- i sådana åtgärder som motsvarar egenvård och som anknyter till upprätthållandet av hälsan och till vården av en långvarig sjukdom enligt anvisningarna för vården.

Stöd för boendet (18 §)

2/4

Stöd för boendet ska vid behov omfatta

- hälso- och sjukvårdstjänster som ordnas i hemmet med stöd av hälso- och sjukvårdslagen eller tjänster som ordnas med stöd av socialvårdslagen eller andra lagar
- på så sätt att tjänsterna bildar **en servicehelhet som beaktar de individuella behoven** hos personen med funktionsnedsättning.

Stöd för boendet (18 §)

3/4

Stöd för boendet kan ordnas

- i en enskild bostad eller
- i ett boende i gruppform.

Stöd för boendet ska ordnas

- enligt de individuella behov som personen med funktionsnedsättning har och
- i första hand på det sätt som personen önskar.

Stöd för boendet ska tillhandahållas så att

- personens självbestämmanderätt, delaktighet och privata sfär blir tillgodosedda.

Stöd för boendet (18 §)

4/4

När beslut fattas om innehållet i det behövliga stödet för boendet, mängden stöd och sättet att tillhandahålla stödet, ska man beakta

- det behov av individuellt stöd som antecknats i klientplanen och personens egna önskemål samt
- den betydelse stödet för boendet har för att personen med funktionsnedsättning ska kunna leva ett självständigt liv.

I beslutet ska antecknas

- stödets innehåll, dess mängd och det sätt på vilket det tillhandahålls.

Stöd för boendet för barn (19 §)

25.5.2023

Stöd för boendet för barn (19 §)

1/5

- Kompletterar bestämmelserna om stöd för boendet i fråga om barn.
- **Syftet är att trygga** barnets möjlighet att **bo hemma med den egna familjen**
 - ska ordnas sådant stöd för boendet som gör det möjligt för barnet att få den vård, omsorg och delaktighet och en sådan trygg uppväxtmiljö som behövs med hänsyn till barnets ålder och utvecklingsfas.
- De tjänster som barnet och familjen behöver ska vid behov ordnas **oberoende av tid på dygnet**.
- Nytt är att det föreskrivs också om situationer där det inte är möjligt att ordna stöd för barnets boende i barndomshemmet, men där barnet ändå inte har behov av barnskydd.
- Kan ordnas som funktionshinderservice **utanför hemmet endast om det inte är möjligt för barnet att bo hemma med den egna familjen** trots att individuell hjälp och individuellt stöd har ordnats för barnet och familjen
 - om det finns behov av barnskydd, sker placeringen av barnet utom hemmet med stöd av barnskyddslagen.

Stöd för boendet för barn (19 §)

2/5

- **Barnets vårdnadshavare kan ansöka** om stöd för boendet för barnet utanför hemmet.
- **En socialarbetare ska i samråd** med vårdnadshavarna bedöma hur stödet för boendet för barnet kan ordnas i enlighet med barnets bästa.
- Serviceprocessen ska inbegripa den sakkunskap som barnets behov förutsätter.
- Ett beslut förutsätter att barnets åsikt utreds.

Stöd för boendet för barn

3/5

- Stöd för boendet för barn utanför hemmet kan ordnas som familjevård eller i ett gruppboendehem med högst sju barn.
 - Avvikelse från kravet på gruppboendehemmets storlek kan göras endast om barnets bästa kräver det.
- Barnet har rätt till fortgående och trygga mänskliga relationer som är viktiga för barnets utveckling.
 - Stödet för boendet för barnet ska ordnas så att det stöder barnets relationer till andra människor.
 - När barnet bor utanför hemmet ska särskild vikt läggas vid fortgående mänskliga relationer och vid barnets rätt att hålla kontakt med personer som är viktiga för barnet.
- Bestämmelser om klientavgiften finns i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården.

Stöd för boendet för barn

Utredande av barnets åsikt (20 §)

4/5

Vid ordnandet av ett barns boende utom hemmet ska barnets önskemål och åsikt utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå.

- Barnets åsikt ska utredas finkänsligt samt så att det inte onödigt skadar relationerna mellan barnet och föräldrarna och andra personer som står barnet nära.
- Barnet ska vid behov ges stöd så att det kan bilda sig en egen åsikt och uttrycka den.
- Barnet ska få använda ett språk eller en kommunikationsmetod som passar barnet självt.
- Sättet att utreda barnets åsikt och dess huvudsakliga innehåll ska antecknas i de klienthandlingar som rör barnet.
- Endast i det fall att utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt behöver barnets åsikt inte utredas.
- I samband med utredande av åsikt och hörande får barnet inte ges sådan information som äventyrar dess utveckling eller strider mot någon annan synnerligen viktig enskild fördel för barnet.

Barnets kulturella rättigheter när barnet bor utom hemmet (21 §)

- Bestämmelser om rätten till småbarnspedagogik och undervisning för ett barn som bor utom hemmet finns i lagen om småbarnspedagogik, lagen om grundläggande utbildning och läropliktslagen (1214/2020).
- I barnets klientplan ska det antecknas hur småbarnspedagogen, den grundläggande utbildningen, utbildningen enligt läropliktslagen eller den övriga undervisningen ordnas när barnet bor utom hemmet.
- När barnet bor utom hemmet ska en socialarbetare tillsammans med barnets vårdnadshavare samarbeta med anordnaren av småbarnspedagogik, grundläggande utbildning eller övrig undervisning eller utbildning.
- Den som ansvarar för barnets vård och fostran utom hemmet ska samarbeta med anordnaren av småbarnspedagogik, grundläggande utbildning eller övrig undervisning eller utbildning.

Stöd för tillgängligt boende 22–23 §

25.5.2023

Stöd för tillgängligt boende (22 §)

1/2

- Rätt att få skäligt stöd för tillgängligt boende, om
 - personen behöver det för att kunna bo i sin stadigvarande bostad.
- Välfärdsområdet ska ordna stöd
 - 1) för ändringsarbeten i bostaden,
 - 2) för att avlägsna hinder i bostadens närmaste omgivning,
 - 3) för redskap och andra tekniska lösningar som möjliggör ett tillgängligt boende,
 - 4) för planering av tillgängligt boende.

Stöd för tillgängligt boende (22 §)

2/2

- Vårdsområdet kan också
 - avgiftsfritt ställa redskap och andra tekniska lösningar till förfogande för personen med funktionsnedsättning.
- Stöd ska ordnas
 - i situationer med växelvist boende för båda föräldrarnas hem
 - av särskilt vägande skäl också för en bostad i en serviceenhet.

Tillhandahållande av stöd för tillgängligt boende (23 §)

- Vårdsområdet kan
 - producera stöd för tillgängligt boende på det sätt som föreskrivs i 9 § 1 mom. i lagen om vårdsområden eller
 - bevilja personen med funktionsnedsättning en skälig ersättning för genomförande av ett tillgängligt boende.
- Om en person med funktionsnedsättning själv vill genomföra ett tillgängligt boende,
 - ska vårdsområdet på begäran efter att ha fått en plan utan obefogat dröjsmål ge personen en uppskattning av de skäliga kostnader som ersätts.
 - Personen med funktionsnedsättning ska hos vårdsområdet ansöka om ersättning för utgifterna för tillgängligt boende inom sex månader från det att den första kostnadsposten uppkom. Avvikelse från tidsfristen ska dock göras om det finns en godtagbar orsak till att ansökan försenats.
- I beslutet ska antecknas
 - Innehållet i stödet för tillgängligt boende och det sätt på vilket stödet tillhandahålls
 - När en person med funktionsnedsättning ansöker om ersättning för genomförande av tillgängligt boende ska också de kostnader som ersätts antecknas i beslutet.

Kortvarig omsorg 24 §

25.5.2023

Kortvarig omsorg (24 §)

1/2

Rätt att få kortvarig omsorg när

- en person med funktionsnedsättning bor med den egna familjen eller med någon annan närstående och
- när de närstående som svarar för omsorgen kortvarigt,
 - för att sköta åtaganden som hänför sig till det egna livet eller
 - till följd av ett behov av vila eller rekreation,
- är förhindrade att ta hand om personen med funktionsnedsättning,
 - som då behöver
 - hjälp eller stöd **i de dagliga sysslorna eller**
 - **övervakning** med tanke på tryggheten.

Rätt till kortvarig omsorg föreligger också

- om kommunen inte ordnar sådan morgon- eller eftermiddagsverksamhet enligt 48 b § i lagen om grundläggande utbildning som motsvarar de individuella behoven hos ett barn med funktionsnedsättning.

Syftet är att trygga att en person med funktionsnedsättning kortvarigt får hjälp och stöd så att närstående som tar hand om personen kan sköta åtaganden som hänför sig till det egna livet och ta hand om sitt eget välbefinnande.

Kortvarig omsorg 24 §

2/2

Kortvarig omsorg kan tillhandahållas

- som personlig service eller som service i grupp eller
- som en del av annan service.

Kortvarig omsorg ska tillhandahållas så att den

- stöder delaktigheten för personen med funktionsnedsättning på det sätt som hans eller hennes ålder och utvecklingsfas förutsätter.

När beslut fattas om mängden och sättet att tillhandahålla kortvarig omsorg

- ska man beakta behov av hjälp, stöd och omsorg som personen med funktionsnedsättning har och som antecknats i klientplanen
- personens önskemål och
- familjens situation som helhet.

Innehållet i den kortvariga omsorgen, dess mängd och det sätt på vilket den tillhandahålls **ska antecknas i beslutet.**

Kommunen kan producera kortvarig omsorg till den del det är ändamålsenligt med tanke på genomförandet av välfärdsområdets och kommunens uppgiftshelheter.

Dagverksamhet (25 §)

25.5.2023

Dagverksamhet

Syftet med dagverksamhet är att stödja den sociala interaktionen och delaktigheten samt funktionsförmågan och de egna starka sidorna hos personen med funktionsnedsättning

En person med funktionsnedsättning har rätt att delta i dagverksamhet, om han eller hon är

- yngre än den ålder för ålderspension som anges i folkpensionslagen
- behöver dagligt stöd för delaktigheten
- och inte kan delta i arbetsverksamhet eller i verksamhet i sysselsättnings syfte enligt SVL eller om sådana verksamheter inte motsvarar personens individuella behov
 - **Undantag:** en person med funktionsnedsättning som förvärvsarbetar eller deltar i arbetsverksamhet eller i verksamhet i sysselsättnings syfte kan delvis också delta i dagverksamhet, om det främjar hans eller hennes delaktighet eller möjligheter till sysselsättning

Tillhandahållande

- Kan tillhandahållas som personlig service eller som service i grupp eller som en del av annan service
- Rätt till avgiftsfria resor till dagverksamheten
 - om personen med funktionsnedsättning har särskilda svårigheter att röra sig och inte utan oskäligt stora svårigheter självständigt kan använda den offentliga kollektivtrafiken.
- Ska ordnas fem dagar i veckan
 - om inte ett mindre antal dagar räcker för att tillgodose behoven hos personen med funktionsnedsättning
- Ska motsvara de behov som antecknats i klientplanen för personen med funktionsnedsättning
- Tjänstens innehåll, mängd och det sätt på vilket den tillhandahålls ska antecknas i beslutet

Arbetsverksamhet för personer med utvecklingsstörning

27 §

Arbetsverksamhet för personer med utvecklingsstörning (27 §)

1/2

- Rätt att delta i arbetsverksamhet, om
 - det är fråga om en person med utvecklingsstörning som avses i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1997) och
 - om arbetsverksamhet eller verksamhet i sysselsättnings syfte som ordnas med stöd av socialvårdslagen (710/1982) inte motsvarar personens individuella behov.
- Syftet är att stödja funktions- och arbetsförmågan hos personen med utvecklingsstörning samt att främja att han eller hon kommer ut i arbetslivet.
- Arbetsverksamheten ska stödja personens egna styrkor i deltagandet i arbetslivet.

Arbetsverksamhet för personer med utvecklingsstörning (27 §)

2/2

Rätt till avgiftsfria resor till arbetsverksamheten

- om personen med utvecklingsstörning har särskilda svårigheter att röra sig
- och inte utan oskäligt stora svårigheter självständigt kan använda den offentliga kollektivtrafiken.

Stöd för rörligheten

25.5.2023

Offentlig kollektivtrafik kommer i första hand

- Personer med funktionsnedsättning stöds i första hand att använda offentlig kollektivtrafik, till vilken hör även anropsstyrd trafik- och servicetrafik
- Personer med funktionsnedsättning kan med stöd av 23 § i socialvårdslagen få t.ex. handledning och handledd träning i användningen av kollektivtrafik, ledsagarservice samt grupptransporter, vilka är primära i förhållande till stödet för rörligheten.
- → lagen om funktionshinderservice är subsidiär
- Vid bedömningen av om den offentliga kollektivtrafiken är lämplig gäller det att beakta om den faktiskt finns att tillgå och är åtkomlig för personen med funktionsnedsättning. I vissa situationer är den offentliga kollektivtrafiken inte lämplig för personen med funktionsnedsättning t.ex. på grund av väglaget.
- Syftet med stödet för rörligheten är dock inte att ersätta sådan brist på
- allmän kollektivtrafik som allmänt påverkar invånarnas rörlighet i området.
- Bestämmelser om klientavgiften för stöd för rörligheten finns i klientavgiftslagen

Rätt till stöd för rörligheten

- En person med funktionsnedsättning har rätt att få sådant skäligt stöd för rörligheten som personen behöver, om personen har särskilda svårigheter att röra sig och inte självständigt kan anlita offentlig kollektivtrafik utan oskäligt stora svårigheter.
 - Skillnaden jämfört med den nuvarande lagstiftningen om funktionshinderservice är förutsättningen att kollektivtrafiken ska kunna anlitas självständigt
 - Ändringen jämfört med nuläget hänför sig till sätten att tillhandahålla stöd för rörligheten. I fortsättningen kan stöd för rörligheten genomföras t.ex. med hjälp av en personlig assistent eller ledsagare
 - Oskäliga svårigheter att självständigt använda allmän kollektivtrafik kan orsakas av till exempel svårigheter vid påstigning och avstigning, en väg i mycket dåligt skick eller utmaningar i oväntade situationer inom trafiken, såsom vid plötsliga inbromsningar
- Det avgörande för förutsättningarna att få stöd för rörligheten är inte personens diagnos, utan vilka slags svårigheter att röra sig som begränsningen av funktionsförmågan orsakar just personen i fråga.
 - Det kan vara fråga om en fysisk, kognitiv, psykisk, social eller sensorisk begränsning i funktionsförmågan

Bedömning av skäligt stöd för rörligheten

Välfärdsområdet skyldigt att ordna ett till kostnaderna skäligt stöd för rörligheten. Vid skälighetsbedömningen ska man beakta t.ex.

- Det individuella behov av att röra sig som en person med funktionsnedsättning har
- Resans längd och syfte samt antalet resor
- Var invånarna på orten eller i området normalt uträttar ärenden och rör sig

Stöd för rörligheten ordnas inte hälso- och sjukvårdsrelaterade resor eller andra resor för vilka personen får ersättning för kostnaderna med stöd av någon annan lag

Avsikten är att det genom planering tillsammans med personen med funktionsnedsättning ska vara möjligt att göra helheten stöd för rörligheten till en skälig helhet med tanke på både personen med funktionsnedsättning och kostnaderna för stödet för rörligheten

- Fastställandet av omfattningen av stödet för rörligheten eller stödets skälighet kan inte grunda sig på i förhand fastställda allmänna kilometer- eller eurogränser, eftersom helheten av stöd för rörligheten ska bestämmas enligt de individuella behoven hos personen med funktionsnedsättning

För vilka resor ordnas stöd

Stöd för rörligheten ska ordnas för **resor till och från arbete och studier** samt för resor som hänför sig till **verksamhet i sysselsättnings syfte och arbetsverksamhet** samt för resor i anslutning till **annan normal livsföring**.

- Arbetsresor: arbetsresan är i regel en resa hemifrån till den plats där arbetet utförs och tillbaka (arbetsavtals- eller tjänsteförhållande, deltidsarbete, företagsverksamhet)
- Studierelaterade resor: hänför sig till studier som leder till examen eller ett yrke eller som förbättrar personens möjligheter att bedriva sådana studier eller som förbättrar personens möjligheter att få arbete till exempel genom att stärka personens yrkesskicklighet. Sådana studier är också undervisning och handledning som ordnas i tränings- och rehabiliteringssyfte
- Resor i anslutning till annan normal livsföring: t.ex. resor som hänför sig till uträttande av ärenden, hobbyer, upprätthållande av sociala relationer och deltagande i samhället

Stöd för rörligheten ska därtill vid behov ordnas för resor i anslutning till träning, särskilt stöd för delaktigheten, stöd i att fatta beslut, krävande multiprofessionellt stöd och kortvarig omsorg.

Att beakta vid bedömningen av stöd för rörligheten

Vid bedömningen av behovet av stöd för rörligheten ska man beakta

- personens behov av att röra sig: bl.a. var den service som personen och andra som bor inom området anlitar finns och var andra möjligheter att utträta ärenden finns
 - annan service som stöder rörligheten som personen har tillgång till: bl.a. de möjligheter som en person med funktionsnedsättning har att självständigt anlita allmän kollektivtrafik i olika slags situationer och för färder till olika platser, deras tillgänglighet, hjälpmedel, annan service, samt
 - verksamhetsomgivningens tillgänglighet under olika årstider och tider på dygnet, i fråga om hela resan: bl.a. hållplatser och stationer, utrop vid hållplatser, tidtabellernas tillgänglighet, anskaffningen av biljett osv.
-
- Personens förmåga och faktiska möjligheter att självständigt anlita offentlig kollektivtrafik ska bedömas individuellt t.ex. genom att resor görs på försök eller på något annat sätt som är lämpligt för individuell bedömning.
 - Det ska vara möjligt att få stöd för rörligheten även om en person med funktionsnedsättning alltid behöver en annan persons hjälp när han eller hon rör sig utanför hemmet

Tillhandahållande av stöd för rörligheten (29 §)

1/2

- Stöd för rörligheten kan tillhandahållas
 - 1) som färdtjänst,
 - 2) med hjälp av personlig assistans,
 - 3) med hjälp av en ledsagare,
 - 4) genom att som ekonomiskt stöd ställa en bil eller något annat färdmedel som lämpar sig för personen i fråga till personens förfogande,
 - 5) genom att bevilja ekonomiskt stöd för anskaffning av en bil eller något annat färdmedel,
 - 6) på något annat lämpligt sätt.
- Stöd för rörligheten kan genomföras på ett eller flera olika sätt.

Tillhandahållande av stöd för rörligheten (29 §)

2/2

- Valfärdsområdet ska åtminstone ha tillgång till
 - personlig assistans och
 - färdtjänst och till hjälp eller stöd av ledsagare som vid behov kopplas till färdtjänsten.
- Valfärdsområdet kan ställa en bil eller ett annat färdmedel till förfogande för en person med funktionsnedsättning eller bevilja stöd för anskaffning av en bil eller ett annat färdmedel, om personens behov av stöd för rörligheten är stort.
- Färdtjänstresor kan samordnas så att de görs med delat färdmedel, om samordningen inte medför en oskälig förlängning av restiden eller någon annan oskälig olägenhet för personen med funktionsnedsättning.

Mängden stöd för rörligheten

30 §

- Rätt att få stöd för rörligheten
 - i den utsträckning en person med funktionsnedsättning nödvändigt behöver, för resor till och från arbete och studier samt för resor i anslutning till verksamhet i sysselsättnings syfte, arbetsverksamhet, träning, särskilt stöd för delaktigheten, stöd i att fatta beslut, krävande multiprofessionellt stöd och kortvarig omsorg.
- För andra resor i anslutning till normal livsföring har personen rätt att som stöd för rörligheten få minst 18 enkelresor per månad, om inte personen ansöker om ett mindre antal resor.
- Personen har rätt att under resan göra ett skäligt uppehåll eller ta en skälig omväg för att uträtta ärenden.

Mängden stöd för rörligheten

Resebudget 30 § 2 mom.

- Vårdförhållanden kan på ansökan av personen med funktionsnedsättning tillhandahålla stödet för rörligheten antingen helt eller delvis så, att mängden stöd i stället för på antalet resor grundar sig på ett penningbelopp eller på ett kilometerantal och ett penningbelopp. (**Resebudget**)
- **Vid fastställande av penningbeloppet** eller kilometerantalet och penningbeloppet ska i mån av möjlighet beaktas
 - det antal kilometer som personen med funktionsnedsättning tidigare rest eller
 - det penningbelopp som han eller hon tidigare använt liksom
 - hur detta antal eller belopp motsvarar personens behov.
- Vårdförhållanden ska sörja för att personens rätt till stöd för rörligheten tillgodoses oberoende av hur stödet tillhandahålls.
- Personen med funktionsnedsättning har på ansökan rätt att övergå till ett stöd för rörligheten som grundar sig på antalet resor.

Mängden stöd för rörligheten

Periodisering 30 § 3 mom.

- Valfärdsområdet **kan på ansökan** av personen med funktionsnedsättning besluta om att stödet för rörligheten periodiseras över en tid på **högst** ett år.

Den regionala omfattningen av stödet för rörligheten 31 §

När **arbetsresors och studieresors omfattning** bedöms

- ska det beaktas att personer med funktionsnedsättning har **lika rätt till arbete och studier**, samt personens **individuella behov av stöd för rörligheten**.

Andra resor än resor till eller från arbete eller studier kan göras

- inom den egna boningskommunens område,
- mellan den egna boningskommunen och de närmaste tjänstetillhandahållande kommunerna samt
- mellan den egna boningskommunen och de kommuner som är viktiga med tanke på personens eget liv.

Med den närmaste tjänstetillhandahållande kommunen avses

- den närmaste kommun där den tjänst som personen med funktionsnedsättning behöver finns att tillgå.

Med kommun som är viktig med tanke på personens eget liv avses en kommun

- som personen har återkommande behov av att besöka till följd av familje- eller vänskapsband,
- en fritidsbostad eller
- något annat motsvarande skäl.

Av särskilda skäl kan i enskilda fall andra resor än resor till eller från arbete eller studier också göras till andra kommuners områden.

Resor som **grundar sig på ett penningbelopp samt resor som grundar sig på antalet kilometer och ett penningbelopp** kan göras inom hela landet.

25.5.2023

stm.fi ›
@STM_Uutiset ›

Tack för ert intresse!

Anni, Kaarina och Sirkka

25.5.2023